

Pablo Francescutti

Dues dècades després de la seva primera 'Historia del futuro', la pandèmia va empènyer Francescutti (Rosario, 1961) a actualitzar aquest llibre. Aquest sociòleg, periodista científic i professor de la Universitat Rey Juan Carlos (Madrid) alerta sobre els inconvenients del desig de controlar el futur.

«Més que esperar preveure les pandèmies, cal canviar-ne la causa»

José Luis Roca

MICHELE CATANZARO
Barcelona

— **¿La covid va disparar la futurologia?**

— La pandèmia va generar un sentiment d'incertesa enorme i això sempre genera una necessitat molt acusada de conèixer el futur. De seguida qualsevol metge que tingués un blog, qualsevol unitat d'hospital, va sortir a satisfer aquesta demanda de prediccions, que fessin menys angoixant el confinament. Necessitem conèixer alguna cosa del futur per calmar la incertesa, però cal tenir esperit crític.

— **¿No va ser bo tenir tantes prediccions?**

— Va ser un fenomen de democratització de les prediccions. Des dels xamans fins als astrònoms, les tècniques de predicció van estar a unes mans determinades. Amb el veïnatge universal digital, tothom es llança a pronosticar el futur. Abans ens conformàvem amb les prospeccions de l'OMS. Amb la pandèmia, hi va haver una allau de prediccions contradictòries. L'excés de prediccions acaba creant cada vegada més desconfiança en els experts. Si tots són savis, i tots diuen coses diferents ¿a qui cal encomanar-se?

— **¿Quin balanç fa de totes aquestes prediccions?**

— Moltes van fallar. Era un problema tenir dades de bona qualitat i si fiques porqueria en el teu model, en trauràs porqueria. A més, la predicció en epidemiologia està tan a les beceroles com ho estava la predicció meteorològica als anys 70. Pot servir a curt termini, per exemple per preveure les temporades de grip. Però el problema és preveure els punts d'inflexió. No és fàcil extrapolar-los des del passat, perquè en molts casos la linealitat no funciona: el passat no es repeteix i el futur introdueix elements nous. Ja va passar amb la sida. Es van preveure escenaris catastrofistes, sense tenir en compte que la gent can-

«L'allau de prediccions de la covid-19 va crear desconfiança»

«No som boles de billar. De vegades prenem decisions que frustren les prediccions»

«Com que no sabem quines prediccions climàtiques es compliran, s'ha d'evitar el pitjor»

Historia del futuro

PABLO FRANCESCUTTI

Comares Historia.
198 pàgines
Preu 19,00 euros

Pablo Francescutti.

viaria els seus hàbits de prevenció i que arribaria una teràpia.

— **¿Què hem après?**

— Hi ha qui elabora models super sofisticats per preveure quan apareixerà el pròxim virus. És una batalla que perdrem. Hi ha massa variables implicades en quan un patògen mutarà cap a un virus humà. Més que perseguir aquest objectiu científicament inabastable caldria modificar les causes de la promiscuïtat entre humans i animals. Això requereix canvis colossals en la ramaderia i parar la desforestació. Ens consolem amb el sant greal de la predicció epidemiològica. Com

que aquests canvis seran difícils, el més útil seria una xarxa d'alerta epidemiològica primerenca que permeti fer projeccions tan aviat com s'iniciï una pandèmia.

— **¿Cal renunciar a predir?**

— Hi ha mètodes d'anticipar el futur que tenen més encert que d'altres. Per exemple, el Plafó Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic (IPCC) està portant el més gran esforç col·lectiu de predicció de la història de la humanitat. En realitat, ells no parlen de predicció, sinó d'escenaris, una cosa molt més humil. La predicció té un tuf determinista, d'una cosa que es com-

pleix inexorablement, com en l'astronomia. Els escenaris són més flexibles i són diversos. Aquests s'elaboren per superar els fiascos de la predicció social. Podem predir com funcionarà l'atmosfera davant l'emissió de tants milions de tones de CO₂. El que no podem predir és quant CO₂ emetran els humans d'aquí a uns anys. Per exemple, la guerra d'Ucraïna ha desgavellat les prediccions, em sembla que a pitjor.

— **O sigui, ¿es pot predir la naturalesa, però no la societat?**

— Les molècules de l'atmosfera no pensen, però les molècules socials, els éssers humans, sí que pensem. De vegades som com boles de billar. Però de vegades prenem decisions que frustren l'intent de predir el comportament. Històricament els humans volien preveure les inundacions i les estacions, però després van intentar preveure la història i es van posar en un terreny reliscós. Les prediccions de l'ICP cal canviar-les cada dos mesos. Les prediccions demogràfiques són molt importants, per exemple per planificar la quantitat d'escoles necessàries. Funcionen bé en períodes estables, però no poden preveure la migració. A Espanya es preveia un col·lapse de l'Estat del benestar per falta de mà d'obra, degut a la baixa natalitat. Ningú va preveure que arribarien milions d'immigrants.

— **¿Com podem preparar-nos?**

— En primer lloc, tenim un avantatge respecte al temps dels oracles: ja no creiem que estigui en mans dels déus decidir els nostres assumptes. En segon lloc, hi ha el principi de precaució. No sabem si les prediccions climàtiques es compliran, per tant hem d'actuar de manera preventiva. Mirar d'evitar els pitjors escenaris, curant-nos en salut.

— **Diu que no només el passat influeix en el present, sinó també el futur.**

— Les imatges que projectem del futur influeixen en el present. Per exemple, els gurus de Silicon Valley et venen un futur, però el que volen vendre't és la seva companyia. Darrere de cada invent, sempre hi ha una idea de futur. De vegades els oracles es converteixen en profecies autocomplertes: la gent hi creu i acaba actuant perquè es compleixin. ■

Compartim les preguntes sobre el món en què vivim que la ciència pot respondre. Escaneja el codi QR per escriure'ns.